



In memoriam

Slaven Skoko
(19. 9. 1977 – 5. 1. 2004.)

Slaven Skoko. Dragi mladi kolega. Na pragu punine života – put u vječnost ... Godina 2003. bila je za Slavena sretna i uspješna: diplomirao je, dobio stalno zaposlenje i oženio se. Koliko motiva za optimizam ... Ali odjednom, njegova životna priča tu staje ...

Rođen u Derventi (BiH) 19. 9. 1977., zbog okupacije morao je napustiti rodno mjesto na samom završetku osnovne škole, 1992. godine. Nakon toga je godinu dana boravio u Austriji i tamo svladao njemački jezik te zatim pohađao i završio klasičnu gimnaziju u Pazinu – Pazinski kolegij. Studij klasične filologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu apsolvirao je 2001. godine, da bi dvije godine zatim predavao latinski jezik u Pazinskom kolegiju. Diplomski rad iz povijesti grčke književnosti pod naslovom *Aulus Licinius Archias*, koja obrađuje grčkoga pjesnika Arhiju iz Antiohije, Ciceronova suvremenika, obranio je 16. 9. 2003. godine, a u Hrvatskom državnom arhivu zaposlio se 22. rujna 2003.

Tijekom studija radio je kao demonstrator u knjižnici odsjeka za klasičnu filologiju, osnovao je i vodio 'Udrugu studenata klasične filologije', a za rad pod nazivom *Josip Fabek: Kupčinska pjesmarica*, gdje je obradio rukopisnu pjesmaricu iz 1819. godine koju je sastavio Josip Fabek, ondašnji župnik iz Kupčine i bliski prijatelj Maksimilijana Vrhovca, nagrađen je 2002. rektorovom nagradom. Pjesme su na kajkavskom, latinskom i njemačkom jeziku.

Svoje pjesme objavljivao je ponekad u studentskom časopisu FAKKAT na svom fakultetu, i nadao se da će se poeziji više moći posvetiti nakon studija.

U djelu *Marko Antonije de Dominis, Izabrani radovi I*, Lamaro, Split, 2002. objavljen je Slavenov prijevod dvaju tekstova Marka Antonija de Dominisa s latinskog jezika: *Prigovor Mletačke Republike na parenezu Cesarea Baronija, kardinala Svete rimske crkve* (prijevod u suradnji sa Zvonimirom Milanovićem, str.1–34) i *Predgovor iz de Dominisova djela Crkvena država* (str. 77–89). Također je u suradnji s grčkom tvrtkom The Little Sailing na Internetu objavljivao priređene starogrčke tekstove (<http://users.otenet.gr/>)

Oslanjajući se na svoje nastavničko iskustvo, bio je suradnik zajedno s kolegom Hrvojem Šugarom na pripremi izmijenjenog izdanja udžbenika za srednje škole *Hereditas linguae latinae* autora Zvonimira Milanovića (sv. I. Čitanka; sv. II. Radna bilježnica s gramatikom, V.B.Z., Zagreb 2003).

U Hrvatskom državnom arhivu krajem 2003. s velikom je zauzetošću, sustavno i znalački surađivao s mr. Miljenkom Pandžićem na pripremi za objavljivanje njegove

magistarske radnje Arhivi i pismohrane u doba Hrvatskog kraljevskog vijeća (1767–1779), te je gotovo u cijelosti dovršio elektroničku obradu teksta i priloga za tisak i izradio kazalo. Također je sudjelovao u pripremi rada M. Pandžića: *Hrvatski banovi i hercezi u doba posljednjeg Arpadovića kralja Andrije II./III. (1296–1301)*, objavljenoga krajem 2003. u časopisu Numizmatičke vijesti.

Ovo je samo početak onoga što nam je Slaven još mogao dati.

O razdoblju tijekom kojega je Slaven predavao u Pazinskom kolegiju i pripremao završne ispite, njegov prijatelj velečasni fra Ivan Nujić kaže: *Nakon odslušanih predavanja na Filozofskom fakultetu, Slaven je u jesen 2001. godine počeo predavati klasične jezike na Pazinskom kolegiju. Sjećam se njegova elana s kojim je pošao pomoći ustanovi koja ga je uputila u život. Vrlo brzo stekao je povjerenje kako kolega, svojih dojučerašnjih profesora, tako i učenika, jedva koju godinu mlađih od sebe. Nakon dvije školske godine, završavajući studij, odlučio je posvetiti se znanosti. Kad je u jesen 2003. diplomirao, nije krio oduševljenje što se ubrzo zaposlio u tako prestižnoj instituciji kao što je Hrvatski državni arhiv. Dobro je osjećao da ga iskazano povjerenje obvezuje i zato je bio spreman raditi s najvećom odgovornošću.*

Mi u Hrvatskom državnom arhivu radovali smo se da su se napokon srele neke sretne okolnosti i da je Slaven za novo područje svoga rada odabrao Arhiv. Njegov svakodnevni rad samo nam je potvrđivao da nismo pogriješili u odabiru, ali je njegov boravak među nama bio nažalost prekratak da nam pokaže sve što zna.

Na blagdan Tri kralja, 6. siječnja 2004., kad smo saznali za tragičnu vijest o smrti troje mladih, Slavena, njegove supruge Davorke Glavačević i njihova prijatelja Borisa Jukića, s nevjericom i pomiješanim osjećajem tuge, ogorčenja i žalosne bespomoćnosti, postavljali smo si bezbrojna pitanja ...

Je li na njihovu životnom putu moguće ne spomenuti mjesta njihova rođenja koja govore sama za sebe – Derventa, Slavonski Brod, Sarajevo: djetinjstvo i rat. Život ih nije mazio, ali oni nisu posustali! Možda nas tim više taj strašan scenarij njihove tragične smrti tako bolno zbunjuje!

I premda nas je ta smrt još snažnije nego inače iznova stavila pred brojna pitanja bez odgovora, ipak zamišljamo da je ovo troje mladih, svakako prerano za sve nas koji smo ih izgubili, krenulo na put za neki ljepši svijet od ovog našega...

Ako je suditi po Slavenovoj vedroj naravi te pozitivnom ozračju i vrsnom znanju kojim je obogatio našu sredinu, nije teško povjerovati da je tako. Neposredan i jednostavan u komunikaciji, spreman na predani rad i na šalu, brzo i rado smo ga prisvojili. Prije toga smo dugo zajedno s njime planirali njegov dolazak u našu sredinu i iščekivali ga. Računali smo s njim. Nije nas razočarao. Nije nam bilo dano da njegovu darovitost i njega osobno upoznamo potpunije. Za njegove pjesme saznali smo od obitelji i prijatelja. Zahvalni smo mu za trenutke koje je podijelio s nama. I zato mu još jednom upućujemo na odlasku istu onu toplu gestu kojom nas je pri susretu pozdravljao. Svaka pomisao na njega bit će ispunjena tugom ali i sjećanjem na vedrinu njegova pogleda te vedrinu i otvorenost njegova duha. Željeli bismo vjerovati da se samo dogodio prelazak u neku novu dimenziju i na neko vrijeme odgodio naš ponovni susret.

Ornata Tadin

U nastavku donosimo riječi kojima smo se oprostili od Slavena i njegove supruge Davorke na komemoraciji u Hrvatskom državnom arhivu 8. siječnja 2004., te 9. siječnja na njihovom pogrebu na Markovu polju kraj Sesveta i misi zadušnici održanoj odmah nakon sahrane. To su riječi njegovih kolega, prijatelja te njegova profesora s fakulteta i ujedno njihova kratka prisjećanja i dojmovi kojima smo jedni druge željeli upoznati sa Slavenom kakvoga smo poznavali. Na samome kraju donosimo nekoliko Slavenovih pjesama.

Oproštajna riječ dr. Stjepana Ćosića, ravnatelja Hrvatskoga državnog arhiva, izrečena na komemoraciji:

Poštovane kolegice i kolege, cijenjeni Slavenovi roditelji i rodbino,

tužan je povod našeg današnjeg susreta. Žalimo zbog tragične smrti našega mladog kolege Slavena, njegove supruge Davorke i prijatelja Borisa.

Kao ravnatelj ove ustanove dijelim tjeskobu i nevjericu sa svima vama.

Kada je riječ o ovakvom gubitku, vrijeme najčešće ne znači ništa. Za naše osjećaje ono je uistinu relativno. Slaven Skoko došao je u Arhiv nedugo prije mene. Upoznao sam ga odmah, kao pravoga klasičara, u auli, razgovarajući u hodu, na način peripatetičara. Kroz nekoliko prijateljskih susreta s mladićem u raskriljenom kaputu stekao sam nezaboravne dojmove. Slaven je bio čovjek neobične blagosti i vedrine. U svakoj njegovoj rečenici očitovala se ljubav prema struci, prema našoj baštini i njezinim klasičnim korijenima. Njegove vesele i žive oči nisu odavale težak životni put koji je prošao. Pripovijedao mi je i o tome, bez gorčine, s velikom nadom u budućnost koja je izvimala iz njegove mladosti.

Teško mi je govoriti na rastanku. Kada se opraštamo svi nekako podrazumijevamo ponovni susret. Čak i sada. To je naša utjeha.

Zbogom Slavene. Doviđenja prijatelju.

Oproštajna riječ što ju je u ime Odsjeka za starije arhivsko gradivo HDA u kojem je Slaven radio izrekao na komemoraciji arhivist Tomislav Ćepulić, djelatnik Odsjeka:

Dragi roditelji našeg Slavena, draga obitelji, dragi kolege!

Dopustite mi da kažem nekoliko riječi u svoje i ime ostalih Slavenovih kolega s Odsjeka za starije arhivsko gradivo.

Na početku izražavam našu iskrenu sućut Slavenovim roditeljima, čija je bol najveća, a gubitak nenadoknadiv. S vama smo u mislima i molitvama.

Vrijeme koje smo ovdje proveli sa Slavenom bilo je kratko, a ipak, svima nam je nemoguće povjerovati da su to bila samo tri mjeseca. Svojim iskrenim i otvorenim pristupom, kao i pozitivnim ozračjem koje je stvarao oko sebe, svima nam je omogućio da ga u ovom kratkom razdoblju upoznamo i zavolimo, i danas nam se svima čini da smo ga poznavali cijeli život.

Od samoga početka davao nam je do znanja da na njega možemo računati, da mu se uvijek možemo obratiti, ali da, isto tako, računa na našu pomoć, pa se u slučaju bilo kakvih nedoumica spremno obraćao kolegama.

Poslu je, slično kao i ljudima, pristupao potpuno predano. Obavljao ga je odmah, temeljito i savjesno. Velika ozbiljnost u pristupu poslu za njega nije značila da nema mjesta

duhovitosti. Uvijek je bio spreman na šalu, često i na vlastiti račun, i nikad nije izgubio dijete u sebi, ono što mnogima od nas tako nedostaje. Unošenjem humora i duha, posao je pretvarao u igru i time ga olakšao ne samo sebi, nego i svima s kojima je surađivao. U tim duhovitim primjedbama katkad bi se našla i opravdana kritika ili neslaganje s nekim od nas, ali u takvim razlikama mišljenja nikada nije bilo sukoba i nikoga nije povrijedio.

Sada kad je otišao, teško nam je to shvatiti i prihvatiti. Tako smo se lako i brzo navikli na njegov osmijeh kojim bi pozdravio nekoga od nas mahnuvši rukom s drugog kraja hodnika, na duhoviti komentar ili razgovor uz kavu.

Možda mu kratkoća vremena koje je ovdje proveo nije dopustila da ostavi većeg traga u arhivskim inventarima, ali sigurno je ostavio svoj prepoznatljiv trag u nama, koji smo imali priliku upoznati ga na kraju njegova prekratkog života. Njegov boravak među nama sve nas je promijenio i obogatio: njegova iskrenost i otvorenost otvorili su i nas, ne samo njemu, nego i jedne drugima.

Pogrebni govor što ga je u ime Pazinskog kolegija izrekao ravnatelj vlč. Vilim Grbac:

Poštovana rodbino, cijenjeni prijatelji i znanci pokojnih Slavena Skoke i Davorke Glavačević,

u ime učenika i djelatnika Pazinskog kolegija želim vam izraziti najiskreniju sućut. Kada smo čuli za strašnu vijest o tragičnoj smrti troje mladih ljudi, u prvi smo mah, vjerujem kao i svi vi, pomislili da možda ipak to nije istina. Ta istina nas je, nažalost, danas okupila na ovom zagrebačkom groblju. Opraštamo se od učenika prve generacije i donedavnog profesora u našem Kolegiju Slavena Skoke, njegove supruge Davorke, a danas se spominjemo i Borisa Jukića od kojeg će se njegovi najbliži danas oprostiti u Sarajevu, koji je također srednju školu pohađao u Pazinskom kolegiju kao učenik druge generacije.

Iako smo ovih dana ponovo u mislima proživljavali mnoge susrete i doživljaje, koje smo zajedno s našim mladim pokojnicima za njihova života proživjeli, teško je u nekoliko riječi izraziti sve što nas podsjeća na zajedništvo s njima. Pa ipak, nama u Pazinskome kolegiju sigurno će dugo ostati prisutna slika učenika i profesora Slavena kao čovjeka uvijek spremnog da šalom ili dosjetkom pridonese boljem raspoloženju u svom društvu ili kolektivu. Pamtit ćemo ga kao čovjeka koji je imao hrabrosti reći istinu, pa i onda kada se to nije uvijek sviđalo njegovoj okolini. Ali će nam ostati u sjećanju i kao čovjek koji je bio spreman pomoći drugima i onda kada se radi toga nečega trebalo i odreći.

Njegovu suprugu Davorku, koju smo imali čast upoznati, pamtit ćemo po njezinoj vedrini i jednostavnosti, kvalitetama kojima je obogatila i njihovo zajedništvo u tek sklopljenome braku. Ali kršćanska nas vjera uči da nije samo sjećanje to što nakon života ostaje. Kao kršćani vjerujemo da se moramo oprostiti od ovozemnih ostataka naših pokojnih; nećemo se oprostiti od njihovih dobrih djela, njihove spremnosti da čine dobro, njihove skromnosti i jednostavnosti. Njihovu ljubav, dobrotu i plemenitost nećemo zakopati u ovu zemlju. Zato te vrednote ne prolaze, one ostaju, po njima mi ljudi postajemo vječni. Stoga ako nam išta u ovom času može biti utjeha, neka to bude vjera i nada da ovo nije kraj, da je čovjek svojim duhom jači od smrti. Vjera u Isusovo uskrsnuće poručuje nam da je smrt ipak prelazak iz ovoga života u život vječni.

Bog koji je ljubav, neka ih obdari svojim milosrđem, i neka ih nagradi za svako dobro djelo učinjeno u tijeku njihova kratkog života. A ja želim reći hvala u ime svih kojima su bilo djelom ili riječju, primjerom ili savjetom u životu pomogli. Također želim profesoru Slavenu

reći hvala u ime svih učenika naše škole kojima je nastojao prenijeti znanje i tako ih spremiti na budući život.

Neka vama koji ste najbliži našim pokojnicima Slavenu i Davorki Bog bude utjeha, a njima vječna nagrada.

Propovijed Slavenova prijatelja vlč. fra Ivana Nujića, koji je 28. 12. 2003. vjenčao mladi par, izrečena na misi zadušnici, 9. siječnja 2004. u Sesvetama u crkvi Svih svetih:

Drage obitelji i rodbino, draga braćo i sestre!

Prenoseći vam iskrenu sućut nas okupljenih svećenika, naših hrvatskih biskupa i cijele Crkve, dopustite mi da s vama podijelim svoje razmišljanje uz ovaj događaj.

Nedavno smo, slaveći božićne blagdane, bili uronjeni u razmišljanja o stvarnosti dolaska Božjega na svijet: Bog koji je oduvijek, ušao je u ljudsku povijest, pridružio se čovjeku, postao njegovim suputnikom, prijateljem, bratom. Bog se ljudima predstavio kao svjetlo koje dolazi i obasjava svijet. Upravo na Bogojavljenje – drevni kršćanski blagdan Mladog Sunca, Svjetla svijeta – morali smo se suočiti s činjenicom odlaska naših dragih Slavena i Davorke. Dok je nama svanjivao dan Bogojavljenja – *Dies Solis Natalis*, njima je svanula zora Kraljevstva Božjega: dok je kršćanski svijet slavio Kristovo rođenje u prolaznoj sadašnjosti, oni su se rodili za vječnost.

Premda se taj nevjerojatni misterij susreta između neba i zemlje, između sadašnjosti i vječnosti, događa upravo pred našim očima, nije nam lako razumjeti zašto je sve moralo biti tako. No, uvjeren sam: Slaven i Davorka su razumjeli, njima je sve jasno, a to može i nama biti dovoljno. Nadalje, koliko god nam nije lako prihvatiti logiku umiranja, još nam je teže, možda najteže na svijetu, povjerovati i vjerovati da će neživo tijelo oživjeti. Danas, međutim, naša vjera nalazi svoju potvrdu, danas nam je vjerovati u uskrsnuće mnogo lakše nego inače. Naime, dok promatramo kako s ovoga svijeta odlaze tako *dobri ljudi* kakvi su naši Slaven i Davorka, u nama se spontano rađa i jača uvjerenje da je uskrsnuće zapravo jedini mogući odgovor na zagonetku smrti. Tako dobri ljudi, ljudi tako velika srca, puni dobrote i ljubavi, *moraju* – zaista moraju – uskrsnuti, moraju biti vječno nagrađeni. Drukčije ne može ni biti.

Često, dok promatramo zalazak sunca, čini nam se kako ono prestaje grijati, gasi se i nestaje. Ipak, vrlo dobro znamo da sunce nikada ne zalazi: i nakon što za naše oči *potone* iza horizonta, ono nastavlja svijetliti istim žarom i grijati istom toplinom, samo na drugoj strani Zemlje. Isto tako vjerujemo da se ni životi naših Slavena i Davorke nipošto nisu ugasili: oni su samo *zašli* iza linije ovozemaljskog horizonta, prešli su s onu stranu ovoga života, prešli su u onostranost, u Božju blizinu, gdje nastavljaju sjati još ljepšim, još bogatijim svjetlom.

Jer, što je jedan oblak da bi sakrio dan? Što je linija horizonta da bi ugasila neugasivo sunce? Što je – napokon – smrt da bi ugasila ljubav? Dobrota i ljubav zaista nikad ne prestaju. Svako, pa i najmanje djelo učinjeno iz ljubavi, ima kozmički značaj i ostaje zauvijek zabilježeno u srcu Boga živoga. Isto tako, čovjek koji svoj život proživi i potroši iz čiste ljubavi prema drugima, nastavlja živjeti novim, Božjim odnosno božanskim životom. I zato: sve ako bi ljudi i zaboravili čovjeka velikog srca, Bog ga ne može i neće zaboraviti. I dokle god sunce bude grijalo zemlju, a kiša bude padala po šumama i oranicama, dokle god budu ljudi ispod zvijezda hodali – pa i dalje, u svu vječnost, živjet će Božji prijatelji.

Božji prijatelji Slaven Skoko i Davorka Glavačević započeli su svoje živote 1977. u Derventi, odnosno 1979. u Slavonskom Brodu. Primivši brižan roditeljski odgoj, završili su gimnaziju u Pazinu, odnosno Slav. Brodu. Upoznavši se – za vrijeme studija – jedno u

drugom su osjetili i prepoznali žar ljubavi koju je Bog zapalio. Vrlo brzo bilo im je jasno da ih je Gospodin stvorio jedno za drugo i to su znali s ponosom isticati, a da pritom ne isključuju, nego, naprotiv, k sebi privlače i druge ljude. Svoju ženidbu shvatili su kao trijumf Božje prisutnosti u svojim životima. Na vjenčanju, 28. prošlog mjeseca, za program svoga života uzeli su geslo: *Biti tako sretni da drugi ljudi požele biti kao mi!*

Braćo i sestre, od danas je čovječanstvo siromašnije za dva velika srca, ali isto tako, od danas – duboko sam uvjeren – nebo je bogatije za dvoje svetaca. Od danas ih više ne promatramo samo kao svoju djecu, nećake, rođake, prijatelje: od danas ih promatramo kao divne uzore. Od danas njihove živote promatramo kao dokaz da smo i mi, tzv. mali ljudi, pozvani na velike stvari i da ih itekako možemo ostvariti. A put je jednostavan: čista i iskrena ljubav, prepoznavanje Boga u vlastitom životu i prijateljevanje s njim, pravednost i dobrota prema ljudima, mir i radost u sebi, oko sebe, iznad svega.

Dragi Slavene i Davorka, razigrana djeco Božja, ukućani Božji, hvala vam za primjer vaših života. Hvala što smo od vas mogli tako mnogo naučiti. I koliko god nam je žao što nismo još barem malo zajedno koračali ovim svijetom, isto toliko i još više smo ponosni da smo mogli biti vaši suputnici prema vječnosti. Zaista, ponosni smo na vas i sretni što ćete nas s neba pratiti svojim vedrim osmijesima i svojom zaštitom. I već sada unaprijed se radujemo što ćemo se jednom sresti na vratima raja i zauvijek ostati zajedno. A dotle, pratite nas, bdijte nad nama i isprositate nam dar da mogemo jedni prema drugima – poput vas – uvijek svjedočiti ljubav i samo ljubav, prepoznajući se međusobno kao Kristova braća i sestre. Amen.

Pokoj vječni daruj im Gospodine! Počivali u miru!

Sjećanje na Slavenu koje nam je dijelom i usmeno iznio na komemoraciji u HDA i na samoj sahrani dr. Mate Križman, profesor na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu na Katedri za grčki jezik i književnost:

Nesreća u stanu izazvana plinom u kojoj su nedavno stradali Slaven Skoko, njegova tek vjenčana supruga Davorka Glavačević i njihov zajednički prijatelj Boris Jukić nije ostavila ravnodušnima ni one koji ih nisu osobno poznavali. Tisak je nekoliko dana pisao o tom tragičnom događaju, podsjećajući nas da je plin ubojica koji nečujno vrebao na svoje žrtve. A kada pokosi mlade živote kao u ovome slučaju, onda je to za sve njihove poznanike neprežaljiv ljudski gubitak, kakav je bio zorno vidljiv i u potresnome prizoru dvostrukoga odra Slavena i Davorka na njihovu pogrebu u Sesvetama; prizoru koji je sve nazočne ispunjavao nevjericom i nekim bespomoćnim osjećajem neprihvatanja.

Što se tiče samoga Slavena, njega sam i osobno bolje upoznao jer je bio naš student klasične filologije, pa sam imao prilike pratiti njegovo stručno sazrijevanje tijekom više godina studija. Stoga bih, kao jedan od njegovih fakultetskih profesora, želio iznijeti nešto osobnih dojmova iz vremena njegovih studija na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, uz ocjenu da je njegova smrt, uza sve ostalo, i velik gubitak za filološku i arhivističku struku; istina, više zbog onoga što je mogao postići da je poživio, nego onoga što mu je, unatoč snažnom životnom zaletu, bilo dano učiniti.

Kao darovit i strukom izrazito zaokupljen student izdvojio se pred mojim očima već na svojoj drugoj godini studija, u oveloj skupini studenata u mojem grčkom jezikoslovnom seminaru s čitanjem ulomaka iz Apolonijeva epa o Argonautima. Svojim nastupima u tom seminaru i uočljivim zanimanjem za grčku historijsku gramatiku iznimno je pridonosio živosti i radnom ozračju seminarskih satova, a time i ukupnoj djelotvornosti toga dijela nastave. Da je istodobno naglo napredovao i u latinskom seminaru uvjerio sam se kad mi je krajem treće

ili na četvrtoj godini studija jednom došao pokazati svoj rukopis naslovljen *Kupčinska pjesmarica*; bila je to tekstovnokritički i književnopovijesno potpuno obrađena rukopisna zbirka napitnicā na novovjekoj latinštini, na njemačkom jeziku i na kajkavskom. Odmah nakon listanja toga uradaka bio sam potpuno uvjeren da u Slavenu imamo pred sobom iznimno darovita mladog filologa koji mnogo obećava. Na jednoj od sljedećih konzultacija prihvatio je, već kao apsolvant, moj prijedlog da od jeseni 2001/02. pomogne u nastavi latinskoga jezika u Pazinskome kolegiju, u kojem je kao pripadnik prvoga naraštaja maturanata bio završio srednju školu. Zbog svoje komunikativnosti i snalažljivosti u svakoj životnoj prigodi ondje se odmah uspješno uklopio u nastavu i u profesorski zbor, ali i u izdavačke planove ravnatelja mons. Antuna Heka, prije svega u njegovu omiljenu zamisao o kritičkom izdanju latinskog izvornika i hrvatskog prijevoda *Historiae Langobardorum* Pavla Đakona, kao prvoga u nizu izvora za povijest Crkve u Istri. Pronašao je na Internetu pouzdan zapis Đakonove *Povijesti* (izd. L. Campo, 1992., prema Monumenta Germaniae Historica) i postao zapravo *spiritus movens* toga projekta pazinskoga ravnatelja. Po naputku ravnatelja Heka jednog mi je dana ostavio računalnu pločicu s rečenim zapisom na mojem stolu na Fakultetu, i ne sluteći da mi time zapravo prenosi posljednju poruku svojega ravnatelja; ovaj, naime, u trenutku dok sam ja otvarao njegovu pošiljku nije više bio među živima, poginuvši prethodnoga dana u prometnoj nesreći. Prigodom njegova pogreba imao sam prilike zapaziti kako se Slaven ističe i nekim čisto ljudskim, a ne samo stručnim odlikama; vidio sam, naime, kako on u tim za njegovu školu doista tragičnim trenutcima ne podliježe općemu šoku niti gubi glavu, nego neumorno i domišljato pomaže ustanovi prebroditi gubitak, održati dostojno bdijenje u pokojnikovu čast i u redu pokrenuti golemu pogrebnu povorku: učinilo mi se da je kao stvoren i za takve životne stiske.

Pri kraju druge školske godine svojega nastavničkoga djelovanja u Kolegiju Slaven je dovršio svoju diplomsku radnju iz povijesti grčke književnosti. U njoj se pozabavio osobom grčkoga pjesnika Arhije iz Ciceronova prijateljskoga kruga, kojega je slavni rimski govornik morao braniti od objede da se prijevarom dokopao rimskoga građanskoga prava. U poznatoj pjesničkoj zbirci *Anthologia Palatina* ima ne manje od 40-ak epigrama pripisivanih pjesnicima koji se svi zovu *Arhija*, ali je vrlo teško nagađati u kojim je slučajevima po srijedi baš rečeni Ciceronov Arhija, a u kojima opet neka druga od mnogo mogućih pjesničkih osobnosti. Možda Slaven i nije došao do konačna rješenja tē u klasičnoj filologiji dugo rješavane zagonetke, ali je obrana njegove radnje, kojoj sam i sâm pribivao, bila metodološki tako čista i uvjerljiva da je zaslužila najbolju ocjenu; doživio sam je kao krunu jedne uzorne studentske karijere.

Budući da je stekavši diplomu razmišljao o traženju posla u Zagrebu, predložio sam mu da se s mojim preporukama javi na dvama mjestima: u Maticu Hrvatsku gdje su trebali čovjeka menadžerskih sposobnosti za djelovanje u kulturi i u HD arhiv, gdje je imao više izgleda kao izvrstan latinist. Poslije sam shvatio da mu je više odgovaralo ovo drugo. I tako sam ga prije od prilike tri i pol mjeseca zatekao gdje sjedi već zaposlen u HD Arhivu, u sobi za staru građu, gdje sam i sam počeo već jako davne 1961/62. Pri tom su me se kosnule dvije, objektivno inače beznačajne podudarnosti koje za mene osobno, ovako iz pogleda *a posteriori*, ipak djeluju nekud znakovito: Slaven je, naime, u Arhivu, kao i ja prije više nego četrdeset godina, dočekan raširenih ruku, uz tako reći neograničene mogućnosti znanstvenog usavršavanja, pa i u egdotici koja ga je toliko privlačila; osim toga sjedio je za radnim stolom za kojim sam počeo ne samo ja, nego malo poslije mene i moj kolega sa studija, također klasični filolog Ivica Filipović. On je prvi čisti klasičar koji je u Arhiv dospio na moj prijedlog Upravi, Slaven pak posljednji. Ivica je također bio čovjek prodorne inteligencije i po mojem dojmu zadivljujuće radne energije koju je, na žalost, prekinula prerana smrt, u punu naponu njegove snage. Ipak je za arhivsku struku dospio odraditi desetak stvaralački vrlo

intenzivnih godina svojega kratkoga života. Slavenu pak nije bilo dano ni toliko. Nas klasične filologe takvi smrtni slučajevi u naponu snage, odnosno u cvijetu mladosti neodoljivo podsjećaju na starogrčku pogansku praznovjericu o zavisti bogova (phthónos theôn): Grci su, naime, vjerovali da neka zavidljiva božanska sila odmjeruje životne izgledе svakoga čovjeka, pa nađe li da bi se njihovim ostvarajem u nekoga mogla premašiti samo bogovima znana a ljudima jedino dopuštena mjera životne sreće, ona te izgledе nemilosrdno prekida.

- **Nekoliko Slavenovih pjesama:**

PREDGOVOR

Uvijek sam pisao pjesme.
Pisao sam usput i priče.
Par sam puta pisao drame.
I uvijek sam prihvatio kritike.
Često sam kritizirao sam sebe.
I uništio sam iskritizirane pjesme.
No nisam uništio ideje.
Od ideja sam ponovo stvarao:
Pjesme!

O, KAD BIH BIO VJETAR

Ja stojim, ptice pjevaju
Gledam ju.
Vjetar joj prolazi kroz kosu.
Ja i dalje stojim.
O, Bože, kad bih bio vjetar.

VLAK

Ustao sam kasno,
Zakasnio na vlak.
Ipak,
Imao sam vremena za sporednu stanicu.
Ali moj vlak nije stao na sporednoj stanici.

BOSNA

Jednoć smo se ja, Ado i Duh Planete vozili autom i
Prelazili granice od Sjevera prema Jugu.

Ja i Ado smo osjetili kad se mijenja zemlja.

Na primjer: kad prestaje Bavarska i počinje Austrija,

Kad prestaje Austrija i počinje Slovenija. I govorili:

– Ja tačno osjetim kad je Austrija, a kad je Njemačka.

– Ja tačno osjetim kad je Slovenija.

A Duhu Planete je bilo čudno kako mi to znamo jer je on

Osjetio klimatske promjene, doduše, i

Razlike koje iz toga proizlaze al' to je kao na čovjeku:

Drukčije je područje vlasništva, noktiju, madeža, stopala ...

– To je opet isti čo'jek!

Eto na priliku prelazak iz Slavonije u Bosnu:

– Zamisli da ideš prije pet hiljada godina od Broda prema

Derventi i

Već si duboko u teritoriju Bosne:

Šta je granica? Ono malo Save!?

– Pa dobro nemoj sad ...

– Ma to je sve u vašim glavama!

Pripremila Ornata Tadin